

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Considerațiuni

asupra criticelor aduse legii de
organizare a Bisericii noastre

De *Dr. Grigorie Gh. Comșa*
Episcopul Aradului.

Cap. I.

Consecințele unor critici.

Valoarea adevărată a vieții o putem găsi numai în activitatea întemeiată pe porunci divine. Cine își întemeiază viața sa pe fapte ale comandamentelor divine, este omul datoriei creștine.

Biserica noastră ortodoxă română, prin organizarea ce a primit prin votarea legii și statutului din anul 1925, de sigur că nu a putut să aibe alte scopuri, decât să dea fiilor ei posibilitatea de a face cât mai mare bine, de a împrăștia o durere, de a șterge o lacrimă, de a aduce o rază de lumină, a înlătura răul, făcând binele! Legea de organizare a Bisericii face cu puțință ca purtătoarea de grije a vieții sufletești, Biserica, să poată străbate prin con-

Amânarea.

Cu încuviințarea P. S. Sale Domnului Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa, Adunarea generală a „Asociației Clerului Andrei Șaguna, secția Arad”, convocată pe ziua de 20 Sept. a. c., se amână pe ziua de Luni în 10 Octombrie a. c., cu programul publicat în organul „Biserica și Școala” No. 36 din 4 Sept. 1932.

Dr. Ștefan Cioroianu
președintele secției.

tingențele de ordin fizic, material, ale vieții și să poată acționa pentru mântuirea sufletelor!

Dacă legea de organizare a Bisericii face cu puțință ca fiii buni ai ortodoxiei să aibe sentimente alese, să fie cinstiți, fideli, curați, gata de jertfă, credincioși, cu principii sănătoase, atunci legea merită să fie lăudată! Această condiție o vom cerceta pe scurt în studiul de față, căutând să plantăm numai sentimente bune și ziditoare, mai ales în sufletele celor cari sunt chemați să îndemne lumea la respectarea legilor bisericăști: în sufletele preoților ortodocși, petru cari am cele mai alese sentimente de dragoste și aleasă apreciere.

Căci, să fim sinceri, de opt ani a intrat legea în vigoare, dar am auzit mai mult glasuri de critică asupra ei. Noi admitem cea mai curată intenție din partea celor cari au criticat și critică legea. Dâșii sunt animați de dorul de îndreptare al unor dispoziții ale legii, pe cari le socot a fi potrivnice spiritului canoanelor și rosturilor bisericăști. O râvnă curată îi inspiră să-și spună părerile asupra legii, așa precum râvna curată face pe muncitor să fie stăruitor, îndeamnă la acte de vitejie pe erou și împrumută statornicie celui ce face binele. Criticii legii de organizare a Bisericii preconizează — de sigur — noi drumuri de afirmare a muncii creștine, prin reformele dorite. Noi de sigur vom examina pe scurt și această latură a problemei noastre, dar ceea ce ne călăuzește să facem această expunere, este mai ales temerea mea, că dacă nu vom înceta cu criticile exagerate, dacă nu vom conțeni cu lamentările, vom suferi pierderi ireparabile.

Să fim înțeleși! S'a spus că legea de organizare a Bisericii noastre birocratizează biserica. Din această concepție unilaterală a isvorit cea nepăsare de neiertat, care a admis ca la alcătuirea bugetului Cultelor pe anul

1931 să se admită suprimarea din buget a cel puțin 500 (cinci sute) funcții administrative, pe cari legea de organizare le prevede ca necesare! Atacurile neîncetate împotriva legii, că e protestantă, că birocratizează totul, au căzut bine celor cari au alcătuit bugetul. Cultul catolic n'a admis ca să i se facă suprimări de slujbe administrative, cu toate că acolo aceasta ar fi cu puțință, fiind biserica papală prin organizația ei mai absolutistă! Totuși ea n'a admis suprimări de funcții, pentru că chiar dacă un slujbaş al ei nu are lucrări de ordin administrativ, îl pune în alt rol, de misionar, de prozelitism chiar. Iată de pildă un protopop catolic. Numărul protopopilor catolici este mult mai mare decât la ortodocși, în raport cu numărul sufletelor, cu posibilitățile materiale ale cultului și cu trebuințele constatate, așa cum prevede articolul 31 din legea cultelor din 1928. Până acum un an noi ortodocșii am avut mai mulți protopopi plătiți de stat, acum avem mai puțini. Eparhia Aradului avea 15 protopopi plătiți de stat, acum are numai patru, câtă vreme frații uniți au salar pentru toți protopopii.

Noi am avut câte un secretar la protopopiat și câte un impiegat, dar au fost suprimați, deși legea îi prevede. Noi ortodocșii primeam în 1930 din vistieria țării circa 70 lei de persoană, romano-catolicii circa 61 lei, uniții circa 100 lei, reformații 105 lei, unitarii 164 lei, luteranii 62 lei, musulmanii 101 lei. Constatările acestea au fost făcute de I. P. Sf. Patriarh Miron al României în ședința din 29 Noembrie 1930 a senatului. Cu multă amărăciune a spus I. P. Sfințitul nostru Patriarh, că în raport cu alții noi ar trebui să avem 50 de eparhii și că aceasta înseamnă că minoritarul cultului neortodox ară cu 5 pluguri, iar eu ortodoxul numai cu un plug, aceeaș extensiune de teritor.¹⁾

Orîșicine poate să vadă că nu este tot una să ai la un centru episcopesc 10 sau 20 funcționari. Dacă sunt mai mulți, ei pot desvolta și mai multă și mai bună activitate oficială și extra-oficială: pe teren misionar, pastoral, în legătură cu cercurile pastorale, pe teren caritativ, administrativ și economic.

Analizând situația unui protopop, ea este direct lamentabilă! El să copieze toate actele, să cerceteze parohiile, să predice, să îndrume! Când să mai citească ceva, când să se pregătească pentru o predică bună? Este ceva aproape cu neputință! Ei bine, în loc ca cei

chemați să fie susținuți în munca lor de a se da Bisericii posturile administrative necesare, vin alții și critică legea, că de ce adică atâția consilieri și protopopi etc?!

Cele expuse sunt în măsură a ne arăta că nici pe departe Biserica nu e birocratizată, ci slujbașii ei sunt chiar prea puțini, iar cei cari critică situația ei, nu fac altceva decât sugerează politicianilor ideea, că se pot face încă suprimări în statul personalului administrativ-bisericesc!!!

De aceea relevăm că orice critică trebuie să se facă la locul cuvenit și cu toată precauția.

Oculă internațională.

Duhul vremii de astăzi este răsturnarea și revizuirea tuturor valorilor. În noua evaluare și fixarea valorilor pe teren social, balanța judecării omenești înclină mai mult spre cele materiale. Ca urmare a pozitivismului veacului XIX, apare concepția materialistă despre lume și viață. Preocupările sufletești cad pe planul de dollea, în fața preocupărilor de ordin social. Atunci, când egoismul cel mai cras dominează indivizii și colectivitatea, este firesc că și Biserica să se resimtă de curentul vremii. Sub raport economic și sufletelesc trăim o lume tot atât de nenorocită, ca și pe timpul venirii Domnului. Constatarea aceasta, credem, că nu este exagerată, de vremece a fost formulată de laici savanți, de economiști politici. Poate vremurile noastre sunt și mai grave, devremece pelângă mizeria și decadența morală, avem și o sărăcie și mizerie socială, atât de mare, cum istoria încă n'a cunoscut. La baza acestei stări critice nu stau numai factori economici financiari, ci mai mult motive de perversiune morală. Spiritul omenească, în loc să stăpânească natura omenească înclinată spre rău, bucurându-se de bunurile vieții primite dela Creator, a căzut rob pasiunilor inferioare, înclinărilor egocentrice. Spiritul omenească contemporan, fără lumina lui Hristos, b'zându-se numai pe șubredele sale lumini, a complicat atât de mult referințele economice financiare, încât mizeria socială și-a ajuns paroxismul. Omenirea, părăsind duhul libertății creștine, a devenit sclava stăpânitorilor lumii acestela. Antica roble babilonică a reînviat, în forma robei economice-financiare și mai strașnică prin modernismul ei.

La aceste concluzii au ajuns nu numai reprezentanții Bisericii creștine, dar și alți oameni celebri. Aproape toți cugetătorii de valoare contemporani, profesiază față de prăpădul actual, reînțoarcerea la concepția idealistă a vieții. Fiind Biserica depozitara dumneze-

¹⁾ Cuvântul I. P. Sf. Patriarh dela Senat. București 1930 p. 24.

lască a spiritualității, mai mult, mama zemislitoare și ocrotitoare a neamului nostru, noi Românii, nu putem clădi pe altă temelie a mântuirii decât asupra celei dusă de Domnul.

Ne zice Sf. Ap. Pavel: „Luați aminte, ca nimeni să nu vă amăgească cu filozofia și cu amăgire deșartă, după datina oamenilor, după stihile lumii și nu după Hristos“. (Colos. II. 8.) Într'adevăr, bune și frumoase sunt soluțiile prezentate de celebri cugetători, pentru delăturarea mizeriei, dar sunt relative. Adevărata și temeinică pârghie de înălțare a omenirii este spiritualitatea creștină. Acea spiritualitate care pleacă dinlăuntru înafară. Schimbă individul, ca singură condiție a îmbunătățirii sociale.

Aceasta însă nu convine stăpânitorului lumii acestela, intrupat în oculta internațională. Acest spiritus rector face zizanii și împărecheri împotriva Bisericii creștine din toate țările. Actualitatea confirmă acest adevăr. Pretutindena se încenează și se discreditează Biserica și slujitorii ei. Internaționalismul distructiv tinde la nimicirea societății ridicată pe bază creștină și înlocuirea ei cu altă colectivitate bazată pe ateism, materialism și raționalism rău interpretat.

Acliunea aceasta satanică, afară de mijloacele ei politico-financiare, are încă mijloace spirituale, prin care își realizează programa. În clasele de sus, francmazoneria, dimpreună cu obscurele societăți afiliate ei, zăpăcește mințile intelectualiilor și a conducătorilor neorientați și poate direct interesăți. În pătura populară se lucrează cu sectarismul distructiv, denumit sub diferite forme. Rezultatul urmărit este același: disoluția sufletească a națiunilor, robirea și aservirea lor oculte internaționale.

În fața acestor stări, reprezentanții cei mari și mici ai Bisericii noastre au datoria sfântă să se solidarizeze în numele lui Hristos, în contra Duhului de pustire, așezat printre noi. La rândul său bunii noștri intelectuali și masele populare au datoria să ne dea crezământ, scuturând jugul rușinos, pus asupra noastră de oculta internaționalistă.

Protopop: Ștefan R. Lungu

Ispite și ispite...

Un tînăr bogat a întrebat odată pe Mântuitorul: Ce să mai fac ca să dobândesc cerul, ca să fiu desăvârșit? Căci iată până acuma n'am ucis, n'am furat, n'am jurat strâmb. Domnul Christos i-a răspuns că într'adevăr numai cu acestea nu e desăvârșit; că nu poate fi în mare glorie pentru împlinirea unor porunci numai prohibitive, ci să îndeplinească și altele pozitive, ca aceea de pildă: să te deslipești de avere și o dai săracilor.

În alt loc, Mântuitorul, deasemenea, caută să facă

mai bune poruncile V. T., așa de vagi și de laxe, zicând, între altele: nu numai cel ce ucide e vrednic de osândă, ci oricine care se mânie pe fratele său.

Și de ce oare aceeaș pedeapsă pentru dispozițiunea internă, pentru intențiune, ca și pentru fapta propriu zisă? Desigur pentru faptul că intențiunea rea înouă aproape în fiecare clipă sufletul omului și prin repetarea aceasta deasă, ajunge la mărimea faptei rele.

Scritorul și sfântul bis. apusene, Francisc de Sales, în cartea: „Indrumări la viața evlavioasă“ spune că, „lupii și urșii sunt, fără îndolală, mai periculoși decât muștele, totuși nu ne supără și nu ne picătesc așa de mult și nu ne pun la încercare așa de mult răbdarea“. Lucru foarte adevărat. De aceea pentru un creștin e cu mult mai ușor a zice în fața duhovnicului: n'am omorât, decât, nu m'am mâniat pe fratele meu, nu l-am zis rău, nu l-am zis nebune.

Mai ușor de zis, n'am jurat strâmb, decât n'am înjurat pe Dumnezeu, pe aproapele, nu l-am vorbit de rău, nu l-am mințit.

E mai ușor să nu ucizi fizicește pe aproapele tău, decât moralicește; fie prin vorbă, fie prin scris.

E mai lesnicios să te abții dela desfrânarea corporală decât dela cea spirituală; care constă în citirea și vorbirea lucrurilor pornografice, în facerea și privirea gesturilor obscene etc.

Mai repede te poți stăpâni să nu aprinzi casa vecinului, decât să te stăpânești să nu-i întărăți la ceartă și sudalmă.

Și, cine știe? Poate e mai aproape de mântuire acela care a ucis odată și să căește toată viața, decât acela care zi de zi își exasperează aproapele prin ura și egoismul lui. De altfel, și Mântuitorul a lertat pe tâlharul de pe cruce, pe femeia păcătoasă și n'a cruțat pe rafinații și pedanții farisei, cari poate de ochii vulgului, nu desfrânau, nu ucideau, dar erau plini de viclenie și de mici răutăți.

Să ne corectăm viața și în înțelesul acesta — dorit de Mântuitorul. Păcatele pe cari le comitem în gând, altele pe cari le comitem adesea în public și așa zise „în glumă“, pe cari societatea nu le sancționează, de acestea să ne ferim cu aceeaș îndârjire și stăruință cu care ne ferim de cele mari.

Ispita e mai mare aici.

Pr. Gh. Perva.
adm. paroh. Gurba.

Croitoria Diecezană, Arad str. Eminescu 18, confecționează reverenți și suprarverenți cu prețuri ieftine.

Pagina Inereturului școlar.

Insemnătatea Mântuitorului Isus.

Una dintre cele mai de seamă fapte, spre sfârșitul lumii greco-romane, este apariția religiei, întemeiate pe unitatea divină, Trelmea, intruparea Fiului lui Dumnezeu.

În timp ce Roma devine stăpâna lumii și totodată orașul senzațiilor și al destrăului; atunci când brutalitatea legionarului roman purta gloria Romei până la marginile pământului cunoscut în acea vreme; iar în senatul poporul Roman, Pater conscripti, discutau cu ce sos se poate pregăti mai bine peștele; apare o ființă superioară, care, printr-o inițiativă divină și prin dragoste, pune bază unei religii, care și după aproape 1900 ani dela moartea fondatorului ei, a rămas și rămâne perfecțiunea religiilor omenești.

Filozofia greacă se manifestează prin cele mai deosebite spirite, utilizând maximul de efort moral pentru a menține noule religii create prin înbibarea diferitelor credințe, cu zel peste zel, aduși din Orient spre a satisface setea sufletească a amalgamului de cetățeni Romani. Și din Răsărit apare un om modest, sfios și fără umbră de păcat, ce în acelaș timp e și om și Dumnezeu, și cu toate că este condamnat la cea mai rușinoasă moarte a vremii, la moartea pe cruce, totuși se împune, prin iubirea sa de oameni, în sufletul milioanelor; ce întronează pe vechile ruini ale unei lumi apuse, lumea creștinească, din sufletul căreia, cu toată încercarea acelor ce voiesc să-l omoare pe Isus pentru a doua oară, să-l scoată din sufletul oamenilor nu reușește.

Isus a întemeiat religia în omenire, după cum bazele filosofiei sunt puse de Socrate și bazele științelor trebuie căutate în cercetările lui Aristotel.

Isus a realizat concepția divină pe pământ, punând pe Dumnezeu în centrul Universului și înlocuind legile rațiunii și ale metafizicii prin suprema lege a iubirii divine. Doctrina creștină a schimbat mentalitatea acelor ce nu știau că trebuie să iubească și pe alții decât pe cel de al lor.

Cuvântul Lui „Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși“, e vocea care se ridică pentru prima oară împotriva barierelor sociale, bazele antichității, și le reduce la o viață mai omenească pe acele animale cuvântătoare, care toată viața lor au fost martirii celor fără de conștiință; pe sclavii.

Isus a posedat gândul suprem al binelui, dând cel mai mare exemplu de iertare perfectă, chiar pe cruce: „Iartă-le lor, doamne, că nu știu ce fac“. S'a rugat El pentru aceia ce L-au făcut să treacă prin durerile calvarului, pentru vulgul, care l-a iertat pe Baraba și l-a răstăgnit pe El fără de vină. Și nici după ce S'a dovedit Dumnezeirea Sa, murind și în-

viind, n'a fost lăsat în pace de oameni. Mulți L-au urmat, dar și mulți s'au ridicat împotriva Lui. Secole multe, anumiți panglicari au căutat să dovedească neexistența Lui, că Evanghelia ar fi o legendă, și toată viața Lui ar fi un mit creat pe vremea lui Octavianus. Alții se încurcau în viața Lui, și nu puteau înțelege cum a putut fi învățător de noroade, preot și împărat, iar alții atribulau minunile Lui hipnotismului și învierea Sa, o simplă deșteptare dintr'o letargie și apoi reapariției Lui între oameni, cu aere misterioase spre a-l înșela cu o falsă poveste, cu învierea Sa. Alții îl arătau pe Isus un vagabond, ce a clupit ceva de pe la Grecii și Indieni, și pe urmă dându-se drept mesia Izraelului, ar fi un premergător al curentului enciclopediștilor francezi. Alții, ca să sfârșească odată, declară scurt, că Isus nu se născuse niciodată pe fața pământului!

Și totuși n'a putut fi scos din sufletelor oamenilor. Cu cât era mai tare îngropat sub noianul celor porniți împotriva Lui, cu atâta apărea mai strălucitor în fața adevărului.

Toate abstracțiunile seculi, toate cărpăcele trase de coadă din toate părțile lumii, toate doctrinele create în lungul veacurilor, până la droaia sectelor de azi, n'au reușit să-l omoare pe Isus din sufletele oamenilor; nimic n'a putut să atingă religia Lui Isus.

Pomenirea Lui rămâne vie! Prin școale, prin Biserici, pe clopotniță, la marginile satelor sau pe morminte milioane de cruci pomenesc de moartea Lui pentru mântuirea neamului omenească. Și astăzi milioane de credincioși se închină Lui, deși El acum 1900 și ceva de ani s'a născut într'o peșteră în marginea Betleemului. O stea luminoasă a apărut, vestind minunea nașterii Lui și trei magi au pornit la drum, și neodihniți, trecând prin pusturi și munți înghețați, au mers și au mers să se închine și să aducă daruri copilului de abea născut. În sfârșit au ajuns la Betleem, și-l aflară pe Isus în staul și s'au închinat, ca în fața împăratului împăraților, pruncului chemat să moară, să învie pentru binele omenirii.

Și Isus a crescut. A uitat prin învățătura Sa pe învățați. Iar după ce a împlinit 30 de ani S'a botezat în apa Iordanului, și din învățăcelii săi S'a ales 12 apostoli, dintre cari Iuda L-a vândut, pentru 30 de arginți, fariseilor și cărturarilor, cari L-au scuipat.

Și huliți a fost de necredincioși, iar în clipa morții Lui s'a lăsat întunecime peste lume, și a crepat catapeasma Bisericii și a murit; și a înviat sculându-se din morți și L-au văzut cei ce L-au iubit și cei ce L-au huliți și au spus: „Cu adevărat Fiul Lui Dumnezeu a fost“.

Aceasta ar fi viața Lui, o viață sbuciuată a unui om Dumnezeu, ce s'a scoborât din ceruri, și sub înfățișarea unui om a trăit 33 ani între oameni. — I-a învățat să se iubească între ei, să-L iubească pe Dumnezeu și pe El, și să se iubească pe ei însăși.

Toată învățătura sa se poate rezuma în cuvintele spuse tânărului bogat, dornic de viața veșnică; „Iubește pe Domnul Dumnezeuul tău din tot sufletul tău, din toată inima ta; iar pe aproapele tău ca pe tine însuși“.

Însă acest om Dumnezeu nu poate fi redus în rândul celorlalți creatori de religii, cari au existat pe lume sub formă de oameni anormali, maniaci, sau aproape nebuni, cari au predicat toate năzbâțiile unui creier bolnav, menținându-și numele doar câteva decenii sau secole, ca apoi să piară în negura adâncă și nepărtinitoare a vremii.

Isus nu poate fi isgonit din lume cu ori câtă deșteptăciune și pierdere de timp.

Dărâmând Bisericele și arzând icoanele altarelor, viața Lui și numele Lui se găsește în muzee și pinacoteci. Distrugând ceasloavele și liturghiile, cuvintele Lui se găsesc în toate operele de seamă ale literaturii mondiale, — chiar și injurăturile sunt o pomenire fără de voie a numelui Lui.

Orice s'ar zice, Isus este o răspântie în istoria lumii. — Nașterea Lui a fost Apusul unei lumi obscure, ici, colo cu câte o sculpură, și în același timp nașterea Sa e Răsăritul unei ere nouă, începutul civilizației noastre.

În timpul său n'a făcut prea multă vâlvă în jurul Lui. — A fost ascultat de cei umiliți, de masa anonimă, căreia i-a făcut atât bine, încât aceasta n'a știut să-L răsplătească.

Cu ani înainte, Calus Iulius Caesar a făcut multă vâlvă cu campania sa în Galia; Marcus Tullius Cicero a salvat Roma de complotul Lui Catilina. — Până în zilele noastre se vorbesc de ei, până în zilele noastre se găsesc operele lor prin școli, cu scopul de a se vâna din ele ablativ și construcții participiale; dar să se inflăcăreze cineva pentru ei, să urască cineva pe unul din ei? Nu se prea pomeneste. Famosul început al Catalinarel I: „Quos que tandem abuterre Catilina pacietta nostra“ lasă mai rece pe ori cine decât vorbirea unui agent electoral în preajma unei alegeri.

Câtă vreme Isus este mereu între noi, unii îl iubim, alții îl urăm. Este o patimă pentru patimile Lui și alta pentru nimicirea Lui, și lupta celor din urmă dovedește că Isus există mereu. — Până chiar și acela care își pierde viața negându-L, pomenesc numele Lui.

Dar care este importanța mai de seamă a acestui om Dumnezeu?

Când amintim de personalitatea Lui, nu vorbim în același sens, în care am vorbi despre personalitatea unui simplu om. Pentru că Isus a fost om și Dumnezeu. Și totuși între aceste două naturi este o armonie perfectă, deși în aceste două, natura Dumnezeu-lască a avut precădere asupra celei omenești.

În viața omenească alui Isus găsim nota pre-

dominantă, bunătatea nemărginită față de toți oamenii. El n'a urât pe nimeni, n'a neîndreptățit pe nici unul. În sufletul Lui sentimentul preponderant era cel al iertării, și ca dovadă avem cuvintele rostite pe cruce „Iartă-le lor, Doamne, că nu știu ce fac“.

Tot numai bunătați putem da explicație încrederei ce o aveau în El cei umiliți și nefericiți. — Cei bolnăvi numai în El sperau vindecarea, cei păcătoși în El, sperau iertarea păcatelor. — Și peste toate acestea se vede mila Sa Dumnezeielască.

Nu numai atât impune la Isus, curajul Lui este unic. N'a fost impresionat de nimic și nici influențat de ceva. — În culmea marelui, când vulgul îl strigă: „Mărire Ție Fiul Lui David“, El rămâne smerit. Atunci când vulgul se repede să omoare pe femela desfrănată, când toți urlă împotriva ei, singur, fără ajutorul vreunei ființe omenești, îl potolește doar cu cuvintele „Ce-i fără de păcat să arunce întâiu“, și toți acei ce cu câteva secunde mai înainte vociferau, se retrag ca și câinii, căci fiecare se simțea păcătos față de El, omul fără de umbră de păcat.

Cu privire la Dumnezeirea Lui, vedem că Isus a dovedit că este Dumnezeu adevărat prin toată viața Lui: „Prin naștere, copilărie, activitatea publică în mijlocul poporului evreu; care începe dela botezul Său în apele Iordanului și să sfârșește cu moartea Sa pe culmea Golgotei; prin minunile Sale, prin felul Său cum a înviat, cum S'a înălțat la ceruri și prin opera S'a, ce este imposibil să fie explicată prin umanitatea S'a, prin felul cum a desfășurat și desfășoară în lume Biserica Sa, ce răstoarnă din calea ei orice piedecă.

Afară de acestea, mai înainte de orice, faptul cum s'au realizat, până la cel mai banal fapt din viața sa, toate profețiile vechiului testament, este dovada Dumnezeiel Sale. Nașterea Lui din fecioară, fuga în Egipt, omorârea pruncilor, viața Lui la Nazaret, Botezul, patimele și moartea, Învierea Lui și înălțarea Sa la ceruri, toate acestea se găsesc prescrise în vechiul testament și împlinite în noul testament. Ori acestea să le atribuim hazardului ar fi ceva nelogic.

Sublimitatea învățăturilor Lui, atât cele dogmatice, cât și cele morale, cunoașterea pe deplin a tainei mai presus de oameni, a unității divine, Treimea, nimeni nu ar fi putut-o afla, dacă El, ca și fiu al Lui Dumnezeu n'ar fi descoperit-o oamenilor.

Minunile săvârșite de El dovedesc încă pentru orice minte, cât de puțin scăpătată: Dumnezeirea Sa.

Și mai mult decât toate acestea e menținerea credinței predicate de El. Creștinismul nu este compilare, o vechitură asimilată ceva mai nou, mai senzational. Nu este ceva, care deși acum aproape 2000 de ani a fost predicată, e atât de nou, că nici n'a început încă. Lumea astăzi dorește pace, și Isus a predicat pacea. Nu aceea ce se împarte cu cântarul la congresele pacifiste, în timp ce tunul bubule în Extremul Orient, ci pacea eternă, în care toți să se

îubească, toți să-și lerte unul altuia greșelile lor, după-cum el l-a lertat pe acela ce L-au condamnat la moarte.

Se spune că Iisus ar fi prorocul celor slabi, cât timp era venit să ridice din păcatele lor pe cel păcătos. Să spune că este împotriva vieții, și El a învins moartea. Se spune că el a răspândit jalea și chinul, pe când Iisus, cât era între oameni, mânca cu ei, bea, lăsa să i-se spese picioarele, nesuferind însă fătărnicia aceloră ce prin postări și rugăciuni, în văzul tuturor, își făceau paradă din credința lor.

Mulți L-au prăsit căci nu L-au cunoscut niciodată. Nu L-au simțit niciodată, căci așteptau să fie în urma lor cu biciu, când El îi lasă să-și aleagă calea lor. N'a obligat pe nimeni să-L urmeze, și cei ce L-au urmat de bună voie, au plecat pe urmele Sale. „Cine vrea să fie desăvârșit, să se lapede de sine să-și ia crucea și să-mi urmeze mie... Ar cei folosește omului să dobândească întreaga lume, dacă pe urmă își va pierde sufletul său“. Lăpădarea de avuție nu e o jertfă, o pierdere, căci Iisus a zis: Vindeți-vă averile, dați-le ca pomană, faceți-vă pungi cari nu se învechesc, comoară care să nu se mai secătuiască în ceruri, de care tâlharul nu se apropie, pe care molla nu o roade. Căci acolo unde vă este comoara fi-va și inima voastră... dă-i, așa dar, celui ce-ți cere, iar celui ce-ți ia ale tale nu l-le mai cere înapoi,.... că mai mare fericire stă în a da, decât în a primi.

Și așa a predicat Iisus sărăcia. „Omul nu poate sluji pe Dumnezeu și pe mamonă“. Duhul nu se înțelege cu aurul, sunt doi stăpâni cari vor omul întreg. Aurul pentru cel ce-și slujește sufletul, e fără valoare? pentru cel ce-l răvnește trebuie să-și nege sufletul.

Și Iisus și-a strâns în jurul Lui mereu, mereu pe acela ce voiau răsplata vieții viitoare, și astăzi, când vremea în care fusese pe pământ a trecut cu multe sute de ani, încă îl urmează mulți, încât „Creștinismul“ a ajuns sinonim cu „Religia“.

Privind îndărăt în șiragul veacurilor, umbra Lui se proiectează tot mai puternic cu cât ne apropiem de zilele noastre. Din moment ce a murit pe Golgota, și a înviat, calea Lui a fost deschisă în lume. Divinitatea Sa s'a întărit. Opera Lui și-a pus temelile. În moartea Sa pe cruce a fost mântuirea lumii, și începând din acest moment viața Sa în sufletele oamenilor. Dacă Iisus n'ar fi murit și apoi n'ar fi înviat, credința predicată de El de mult ar fi apus. Însă firea sa Dumnezeu-lă a intervenit. Cele prorocite înalte trebuiau să se împlinescă, și din momentul învierii Sale se găsește numele Lui peste tot pământul. Apostolii au răspândit cuvântul Lui peste toate ținuturile locuite. Păgânătatea își vedea Apusul în noua credință. Iar civilizația purtată în vârful gladiilor centurilorilor Romani, pe adepții credinței îl aduna în circurile Romei și-l omora în chinurile groaznice.

Dar credința Lui Iisus a învins.

După epoca de prigoană urmează zile mai bune,

până la apariția mahomedanismului și încep luptele pentru locurile sfinte. Poporul animat de numele Lui Iisus, pleacă să cucerească locurile nașterii Lui, pentru ca mai târziu victoria lor să se arate. Cruciatele au fost împarte învins, dar astăzi puterea mahomedanilor a început să scadă, în timp ce credința propovăduită de Iisus se răspândește mereu, și în pomul răsărit din bobul de muștar tot mai multe țepaseri se adună.

Iisus trăiește mereu între noi. Numele lui trece peste mări și peste țări, și Lui l-se înalță rugăciuni din Bisericuțe umile, până în Catedralele mărețe cu turnurile spre ceruri, ele însăși o rugăciune. Iar înlocata luptă purtată împotriva Lui, mereu slăbește ca semn al biruinței Sale.

Miloi Gh. cl. VII-a L. M. N.

Icoane alese din Viața Ortodoxiei

(Urmare)

Constantin Brâncoveanu.

Pentru a încheia cele câteva icoane din șirul marilor voievozi, ctitori de mănăstiri și apărători ai bisericii ortodoxe, ne oprim la *Constantin Brâncoveanu*, marele apărător și sprijinitor al Ortodoxiei nu numai în Țara Românească, ci în întreg Ardealul și peste tot Răsăritul. Fiind om foarte bogat și domnind aproape un pătrar de veac, a putut desfășura o bogată lucrare culturală, pentru toate popoarele ortodoxe.

Cărțile religioase pentru toți ortodocșii de pretutindenea se tipăreau pe vremea aceea la București în tot felul de limbi: română, greacă, georgiană și chiar și arabă, — așa că vestitul mitropolit de atunci, Antim Ivireanul, vorbind de dărnicia lui Vodă Brâncoveanu, cu drept cuvânt a putut-o asemăna cu «râul ce-l au gurile de aur dintru care au curs aceste 4 isvoare: ale Românilor, Elinilor, Arabilor și Ivirilor tipare».

C. Brâncoveanu a purtat mare grijă și de biserica din Ardeal. Afară de bisericile frumoase, pe cari le-a clădit în Țara Românească, a mai zidit și în Ardeal, la Făgăraș, la Sâmbăta de sus și în alte părți, iar pentru mitropolia din Alba-Iulia a dăruit o mare moșie de lângă Argeș.

Însă faima lui de om bogat și cu trecere în întreg Răsăritul creștin, intrigile și răutățile ce se țeseau în contra lui și politica lui de alipire față de Rusia ortodoxă în contra Turcilor, au fost tot atâtea motive ca Turcii să-l caute și să-i pună capăt domniei și vieții.

Tocmai pe când se pregătea să-și serbeze 60 ani de viață, Turcii îl răpesc și-l duc cu toată familia

lui la Constantinopol. Aici a fost cercat să se lapede de creștinism. Dar nevoind să-și lapede legea, a fost legat cu mâinile la spate, împreună cu fiii săi, și primesc cu toții *moarte de mucenici ai Ortodocșiei*.

Mai întâi căzu capul Văcărescu'ui, ginerele lui Brâncoveanu. Apoi sburară în țărână capetele fiilor săi: Constantin, Ștefan și Radu. Când veni rândul fiului celui mai mic, Matei, acesta și a întors ochii rugători către tatăl său, ca și când s'ar învoi să-și lapede legea și să se facă turc. Nefericitul părinte însă, cu ochii plini de lacrimi l-a încurajat, zicându-i: „*Dacă am pierdut tot ce am avut în lumea aceasta măcar sufletul să ni-l păstrăm în curățenie. Mai bine mori în legea ta, decât să te faci turc!*”¹⁾

În câteva minute toți erau decapitați. Capetele martirilor, înfipite în prăjini, erau purtate pe stradele cetății lui Constantin cel Mare, ca cei ce le vedeau să se spărie de puterea sultanului turcesc, iar trupurile lor au fost aruncate în mare. Așa s'a stârșit și s'a mutat din viața aceasta «Brâncoveanu Constantin, Boier vechiu și Domn creștin,» — la 21 Aprilie 1714.

Școala și Cartea Românească.

Primele cărți, *scrise* în limba românească, au fost cărțile sfinte. Ele au început pe la sfârșitul veacului al cincisprezecelea. Mai întâi răsar în Maramurăș dela preoți necunoscuți. Apoi în Moldova la mănăstirea Voroneț, zidită de Ștefan cel Mare, la Putna, Bistrița, Neamțu și altele.

În veacul al șasesprezecelea ies la iveală primele cărți *tipărite*. Prima este un catehism, la 1544 în Sibiu.

Dar tipărirea celor dintâi cărți românești este legată de numele diaconului *Coresi*, care a tipărit la Brașov mai multe cărți bisericești, dintre cari cele mai însemnate sunt un Molitvelnic, un Liturghier, o Psaltire, «Tâlcul Evangheliilor» (1560—1565) și o «Evanghelie cu învățătură» (1681).

Motivul, care l-a îndemnat pe acest vrednic și învățat diacon să scrie și să tipărească cărți românești, a fost dorința sufletului său „*că și Românii să aibă în limba lor cuvântul lui Dumnezeu*”.

Cu un veac mai târziu s'a tipărit și *Noul Testament*, acum prima dată în limba română, la Alba-Iulia (1648), iar cu 40 de ani mai târziu s'a tipărit *Biblia* întreagă la București (1688).

După aceste începuturi, episcopi și călugări dornici și evlavioși, așează pe la mănăstiri *tipografii* românești din ce în ce mai multe și tipăresc pe cheltuiala lor pravili, viețile sfinților și cărți de slujbă bisericească și de învățătură românească.

Cărturarul vlădică *Damaschin* dela Râmnicul-Vâlcea (1708—1725) tâlmăcește *Mineiele* și alte cărți de slujbă, în românește, iar urmașii săi vrednici, în-

deosebi episcopul Chesarie, le tipăresc și le răspândesc *peste toate țările și ținuturile locuite de români*.

Aceste cărți au fost primii vestitori ai zilelor de înviere națională, primele vestiri de unire a tuturor românilor și primele rădăcini din care a crescut unirea sufletească a Românilor, înainte de a se face unirea principatelor Moldova și Muntenia dela 1859 și unirea cea mare dela 1918.

Dar biserica nu ne-a dat numai *tiparul*, sau numai *cartea* și *limba* românească, ci ne-a dat și *școala* românească. Cele dintâi școale au fost înființate pe lângă biserici și mănăstiri.

Prima școală, pomenită în Moldova, este școala dela biserica «Trei Ierarhi» din Iași (1648), apoi în Muntenia la București, școala dela biserica Sfântul Gheorghe vechiu.

În Ardeal, școala românească e amintită încă dela 1495 la Brașov, apoi la Caransebeș (1582), Săliștea Sibiului (1616), Geoagiu, Hațeg, Făgăraș (1657) unde învățau preoții și învățătorii.

În legătură cu cele srise aci despre începuturile cărții și școalei românești, este vrednic de pomenit că, tot pe pământ românesc a apărut prima Biblie ungurească, tradusă de doi refugiați din calea prigoanelor catolice, Toma și Balint, la Trotuș în Moldova, pe la începutul veacului 15-lea¹⁾.

Mai târziu, învățatul dascăl *Gheorghe Lazăr*, după ce a plecat din Sibiu la București, după 1816 și-a deschis vestita lui școală românească într'o mănăstire: Sfântul Sava. De aici, din astfel de începuturi smerite, școala s'a dezvoltat și s'a înmulțit peste toată țara.

Deci și meritul celor dintâi îndemnuri și fapte spre luminarea minții prin învățatura de carte, se datorește tot bisericii noastre strămoșești. Ca o mamă bună, ea a ascultat și a înțeles totdeauna bătăile inimii poporului nostru, mângându-l prin darul și prin lumina cuvântului lui Dumnezeu.

(Ve urma).

Mulți dascăli, puțini părinți.

La un moment Corintenii s'au semețit. Aveau prea mulți dascăli întru Hristos. Erau toți dascăli, dacă admitem că pe timpul Sf. Apostoll Corintul n'a avut mai mulți decât 10 mii bărbați majori, capabili a se instrui.

Înmulțirea dascălilor ajunsese un pericol pentru legea lui Hristos. Primiseră creștinismul prin răvna supraomenească a Apostolului neamurilor, care nu-și considera viața decât o ofrandă dela Dumnezeu pentru a crela cu dânsa alte vieți; „a naște suflete întru Hristos”.

Cu Corintenii a trebuit mai multă muncă, căci aveau între ei oameni luminați, cari în ambiția lor, dădeau naștere la împerecheri, neînțelegeri și certuri.

¹⁾ Lupas, Ist. Bis. op. cit. p. 218.

¹⁾ I. Lupas: Epocile principale în Ist. Rom. p. 62.

Nici timpul, nici locul, nici împrejurările nu împiedecau năzuințele Apostolului. Omul îndumnezeit avea un scop în viață. Facultățile spirituale înăscute altoite cu virtuți și însușite pe deplin, aduceau roade.

S-a născut întru Hristos la o viață nouă și a plecat dintre ei. La muncă spre o altă cetate; căci glasul conștiinței îi grăia mereu „Amar mie, de nu voi binevesti”. Dar preoții incredințați cu soartea slujbel, îi comunicau știri rele.

Frica de a nu se nimici strădania sa, îi determină să le scrie, căci nu putea admite ca ceea ce El „Pavel, chemat apostol al lui Hristos prin voința lui Dumnezeu”; ceea ce a sădit cu tact „Cu lapte pre voi v'am hrănit"... să se nimicească.

Le scrie. Nu pentru a creta părerea că scrisul valorează mai mult decât cele propovădulte, ci tocmai pentru a sigila prin scris cuprinsul binevestirilor sale: „Iar vă laud pre voi, fraților, că de toate ale mele vă aduceți aminte și precum v'am dat vouă predările țineți”. I Cor. 11. 2.

Epistola primă către Corinteni, precum nici altele n'au fost enunțarea simbolului credinței creștinești. Scrisul s'a creiat spontan la cerințele vremii. Scrisul nu învață pe cât muștră. El denunță numai abaterile și pe acestea le reglementează.

Ambițioșii au creiat partide, având drept criteriu persoana care i-a învățat despre Hristos și care i-a botezat. Fără îndoielă că se vor fi ivit și deaceia cari au discutat și forma botezului. Tuturor Sfântul apostol le răspunde: „Mulțumesc lui Dumnezeu că nici pe unul din voi n'am botezat"... „Că nu m'a trimis pe mine Hristos să botez, ci să binevestesc”. I Cor. 14. 17.

A binevestit, „nu întru înțelepciunea cuvântului, nu întru cuvinte îndemnătoare ale înțelepciunii omenestii ci întru arătarea Duhului și a puterii” pentru a creta niște creștini conduși de sfaturile inimilor „ca să nu vă mândriți unul pentru altul împotriva celuilalt”. I Cor. 4. 6.

Dascălii legii își dispută întâietatea, se semețesc, enunță credințe, se contrazic, se sfădesc, se despart, deci se înmulțesc.

Fiecare act de serviciu, fiecare taină, fiecare mișcare a creștinului corintean își avea dascălul. O epocă cu mulți dascăli, dar epoca cea mai întunecată, cea mai imorală; cea mai plină de necredință, și înbuibare; cea mai necreștină, plină de ură, invidie și intrigă; dușmană Apostolului adevărat.

La glasul lui au tresărit pentru prima dată sufletele îndobitocite prin păgânism. Prin el s'au botezat; prin el cunosc adevărata lege a lui Hristos; el a ascultat mărturisirea lor; el i-a mângăiat, el i-a înțelepțit, el i-a întărit. Acum în lipsa lui mulținea l-a uitat, iar dascălii se ceartă. Credința slăbește, morala dispare; edificiul se dărâmă. Dar vremelnice.

Din depărtări albastre se ridică la orizont un stâlp de foc al scrisului, care pârjolește gogomania dascălașilor cu un argument de ordin personal: „Că de ați avea zece mii de dascăli întru Hristos, dar nu mulți părinți, că întru Hristos Iisus prin Evanghelle eu v'am născut pre voi” Cor. I. 4. 15. Erau mulți dascăli, dar lipseau părinții, și acesta unul singur era.

INFORMAȚIUNI.

A presimțit moartea Locuiterul Ștefan Roșca din Orhei, încă cu un an înaintea morții se pregătea. A dat în primire toată averea soției și copiilor, le-a dat sfaturi și muncia foarte mult. Când era întrebare de soție, pentru ce toate acestea, spunea că numai un an mai stă cu ei și apoi pleacă.

Era sănătos și vesel de-a-binelea. Avea o oală, care îi era tare dragă și când oala eștia din staul și sbiera, mergea la ea, o cuprindea de gât și plângea amaric. A mai dorit, ca această oală să fie dată de pomană după moartea lui.

Și iată că nici nu se împlini anul și într-o seară leșind grăbit afară, s'a înțepat într'un spin, care l-a adus moartea în trei zile.

Controlul averilor și apărarea onoarei. Guvernul vrea să vină și cu o lege de stat, prin care să se dea dreptul judecătorilor și tribunalelor să caute pe ce funcționarii și orice fel de slujbași și-au făcut averile. Căci sunt slujbași cari în câțiva ani au strâns averi mari, ce nu puteau fi făcute pe cale cinstită. Proiectul de lege a fost dat Consiliului legislativ, spre a-și spune părerea dacă e bun, și în ce fel s'ar putea aplica, dacă s'ar face lege din el. Acum urmează ca proiectul să fie dat Parlamentului și Senatului spre a-l discuta și a-l vota, ca apoi să se poată duce la împlinire.

Publicațiune de licitație.

În ziua de 18 Septembrie 1932, ora 14 d. a. se va ține licitație publică cu termen scurt prin oferte închise și sigilate, în localul oficiului parohial din comuna Temeșești, jud. Arad, pentru darea în întreprindere a lucrărilor construcției Bisericii ort. română.

Ofertele se vor înainta pe deviz oferta tip, pusă la dispoziția ofertantului de către Comuna bisericască din comuna Temeșești.

Planurile, devizul, condițiunile de licitație, contract tip, etc. se pot consulta zilnic între orele 8-12 și 15-18 la oficiul parohial ort. rom. Temeșești, cu sediul în Săvârșin, unde se poate obține orice informație, precum și oferta-tip.

Temeșești, la 10 Septembrie 1932.

Consiliul parohial.